

Izvorni znanstveni rad

Prihvaćeno: 20. lipnja 2025.

<https://doi.org/10.20901/pm.62.1.07>

Komunikacijske znanosti kao znanstvena disciplina u Republici Hrvatskoj

DAMIR JUGO, ZDESLAV MILAS, FILIP MARINOVIĆ

Sveučilište Algebra Bernays

Sažetak

Donošenjem novog *Pravilnika o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama* (NN 3/24) u siječnju 2024. godine, unutar područja društvenih znanosti formalno je uspostavljeno samostalno znanstveno polje “Komunikacijske znanosti”. Pozicioniranje komunikacijskih znanosti kao samostalnog znanstvenog polja u Republici Hrvatskoj predstavlja priznanje višegodišnjeg razvoja ove dinamične i metodološki raznolike discipline, čiji se znanstveni identitet profilirao u skladu s promjenama u komunikacijskom i medijskom okruženju. Oslanjajući se na narativni pristup definiranja znanstvene disciplinarnosti (Sugimoto i Weingart, 2015), ovaj rad pruža pregled institucionalnog sazrijevanja komunikacijskih znanosti u Republici Hrvatskoj kroz prizmu ključnih aktera, znanstvenih udruženja, obrazovnih i administrativnih procesa te znanstvene produkcije. Rad ističe važnost pozicioniranja komunikacijskih znanosti koje će dodatno potaknuti jačanje istraživačkog potencijala i međunarodne vidljivosti hrvatske znanstvene zajednice u kontekstu discipline. U eri digitalne transformacije novi oblici komunikacije poput društvenih mreža i *online* platformi zahtijevaju nove metodološke pristupe i teorijske okvire, što dodatno potvrđuje važnost sustavnog proučavanja i jačanja ovog znanstvenog polja.

Ključne riječi: komunikacijske znanosti, društvene znanosti, disciplinarnost, znanstvena klasifikacija

1. Uvod

Svaku znanstvenu disciplinu potrebno je povremeno kritički preispitati te ju, sukladno tehnološkim i društvenim promjenama, redefinirati i aktualizirati. U području društvenih znanosti, važna prekretnica bio je početak digitalnog doba, koje je duboko promijenilo način na koji komunikacijski sadržaji nastaju te se razmjenjuju i konzumiraju. Komunikacijske znanosti pritom su se oblikovale kao dinamično i u

razvojnem smislu plodno znanstveno područje, osjetljivo na suvremene društvene procese i tehnološke trendove.

Novi komunikacijski kanali poput društvenih mreža, digitalnih platformi i mobilnih aplikacija transformirali su komunikacijske prakse i potaknuli razvoj novih istraživačkih paradigmi. Iako digitalna transformacija igra važnu ulogu u oblikovanju suvremenih komunikacijskih znanosti, ona nije jedini uzrok njihova razvoja. Ova se disciplina globalno počela formirati već tijekom 1920-ih godina, s teorijskim temeljima u filozofiji, retorici i sociologiji, dok se u Hrvatskoj njezin razvoj primarno odvijao kroz studije novinarstva i šire područje društvene komunikacije.

Zelenika (1998, str. 83) klasifikaciju znanosti definira kao “otkrivanje interakcijskih veza između segmenata znanosti; područja, polja, grana i ogranaka i to na osnovi određenih načela o njihovim uzajamnim vezama”, a u Hrvatskoj je Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022, čl. 81, st. 2), predvidio njezino uređenje Pravilnikom koji, na prijedlog Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje, znanost i tehnološki razvoj, donosi ministarstvo nadležno za poslove znanosti i obrazovanja.

U prethodnim klasifikacijama, njih ukupno pet do 2005. godine (Zelenika i Zelenika, 2006), sadržaji koje danas podvodimo pod komunikacijske znanosti bili su sastavni dio znanstvenog polja “Informacijske znanosti” (Mataušić, 2007). Polje je brojilo osam znanstvenih grana među kojima su bili i komunikologija, novinarstvo i javni mediji. Razvoj komunikacijskih znanosti bio je vrlo dinamičan, objavljivalo se sve više znanstvenih i stručnih radova, i sve više mladih bilo je zainteresirano za daljnje obrazovanje unutar te relativno mlade znanstvene discipline, koja je prvi put znanstveno definirana 1997. kada je komunikologija, kao jedna od pet grana, uvrštena u informacijske znanosti (Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja, 1997).

Prvo isticanje komunikacijskih znanosti u znanstvenom području društvenih znanosti dogodilo se 2008. godine, kada su se prvi put pojavile u nazivu tzv. zajedničkog znanstvenog polja “Informacijske i komunikacijske znanosti” (Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama, 2008). Uz značajno proširenje ukupnog broja polja (s deset na 14, s ukupno 92 grane), novo polje “Informacijske i komunikacijske znanosti” imalo je čak 11 grana, među kojima su se do danas zadržale komunikologija i novinarstvo (grana javni mediji je ukinuta), a uvedene su i dvije nove: odnosi s javnošću i masovni mediji. Širenjem znanstvene klasifikacije, pa tako i uspostavom polja “Informacijske i komunikacijske znanosti”, zakonodavac je uvažio promjene koje su se, zahvaljujući digitalizaciji i informatizaciji društva u cjelini, odvijale (i) u domeni komunikacijskih znanosti. Afirmacija društvenih mreža i različitih *online* platformi u potpunosti je promijenila komunikacijske prakse, što je snažno potaknulo zanimanje za nove istraživačke pristupe i bolje razumijevanje promjena u digitalnom medijskom okolišu. Međutim, ni

razvoj komunikacijskih znanosti ni njihovo uvrštavanje u naziv znanstvenog polja nije uzrokovala isključivo digitalizacija.

Tijekom idućih godina Pravilnik je doživio još jednu cjelovitu preinaku (2009.), a potom još četiri dopune odnosno izmjene (2012., 2013., 2016. i 2022.). Intenzivna aktivnost u području klasifikacije svjedoči o spremnosti na uvažavanje promjena koje su zahvatile ne samo društveno već i sva druga znanstvena područja.

U vrijeme nastanka ovog rada na snazi je Pravilnik koji je stupio na snagu u siječnju 2024. godine (NN 3/2024). Velik iskorak – cjelovito priznanje dinamike i važnosti komunikacijske discipline te konačno usklađivanje hrvatske znanstvene klasifikacije u ovom pogledu sa suvremenim klasifikacijama u svijetu – napravljen je uspostavom samostalnog znanstvenog polja pod nazivom “Komunikacijske znanosti” pripadajuće oznake “5.05” (NN 3/2024, čl. 3), s četiri iste znanstvene grane kao i 2008. godine (*ibid.*, čl. 4).

Ovaj rad koristi narativni pristup definiranju disciplinarnosti prema Sugimotu i Weingartu (2015), koji je prikladan kada znanstveno polje dosegne određenu razinu zrelosti i institucionalne prepoznatljivosti. Rad prikazuje višegodišnji proces institucionalnog sazrijevanja komunikacijskih znanosti u Republici Hrvatskoj kroz analizu ključnih aktera, znanstvenih i stručnih udruga, obrazovnih i administrativnih procesa te znanstvene produkcije. Pritom se promatra širi društveni i akademski kontekst koji je omogućio pozicioniranje ove discipline kao relevantnog i samostalnog područja unutar znanstvenog sustava.

2. Teorijski okvir

Literatura poznaje različite definicije pojma “disciplina”. Van den Besselaar i Heimeriks disciplinu definiraju kao “skupinu istraživača koji rade na specifičnoj skupini istraživačkih pitanja, koristeći istu skupinu metoda i zajednički pristup” (cit. prema Sugimoto i Weingart, 2015, str. 776), Braun i Schubert (2003, str. 183) kao “samoodrživu i izoliranu skupinu ljudske ekspertize koja podrazumijeva zajednicu stručnjaka, a ima i razlikovne komponente poput zajedničkih ciljeva, koncepata, činjenica, vještina i metodologije”, a Valenza (2009, str. 5) kao “područje istraživanja koje podrazumijeva prepoznatu zajednicu istraživača koji dijele usuglašen naziv, fleksibilno definiran predmet znanja, istraživačke ciljeve, ograničen skup istraživačkih metoda, općeprihvaćenu intelektualnu tradiciju, institucije (visoka učilišta, njihove odjele ili znanstvene publikacije) koje su stabilne u određenom razdoblju, sustav za perpetuiranje discipline kroz razvoj novih stručnjaka i praktičara, skupinu radnih koncepata i pravila za dodavanje novih pravila te uspostavljen način za predstavljanje novih saznanja”.

Literatura donosi i niz kriterija prema kojima autori definiraju karakteristike pojedinih znanstvenih i akademskih disciplina. Tako je, prema Hollandu (2008),

disciplinu moguće definirati korištenjem šest karakteristika: metoda, koncepta, alata, primjera, zakona i teorija. Krishnan (2009) koristi sličan pristup i navodi šest karakteristika kojima je moguće precizno odrediti neku znanstvenu disciplinu: predmet istraživanja, baza znanja, teorije i koncepti, tehnički jezik, istraživačke metode i institucionalna manifestacija.

Sugimoto i Weingart (2015) ekstenzivno su analizirali pristupe disciplinarnosti i izdvojili tri najčešća, od kojih svaki sadrži više kriterija pomoću kojih se neko područje istraživanja može definirati kao disciplina (*ibid.*, str. 777). *Konceptualizacija* definira kriterije koje je potrebno ispuniti da bi disciplina nastala ili sazrela, a to su: kognitivna orijentacija (zajednički korpus sadržaja, znanja, teorija i metoda), društveni aspekt (prepoznata zajednica istraživača), komunikacija (zajednička i specifična terminologija), razlikovnost (zaseban identitet), tradicija (sazrijevanje i prihvaćenost intelektualne tradicije), institucionalnost (postojanje akademskih ustanova i njihovih organizacijskih jedinica koje pripadaju disciplini) te njihova međusobna kombinacija (*ibid.*, str. 778-782). *Narativi* za definiranje discipline koriste se u trenutku kad je neka disciplina dosegla odgovarajuću točku zrelosti, iz čega proizlazi da je njezine elemente prihvatljivo dokumentirati, a podrazumijevaju: slavnog pojedinca ili djelo, društva, udruženja i konferencije, državno financiranje i potpore, društvenu potrebu (nedostatak znanja, odgovor na kulturalne ili političke pritiske ili pojava kapaciteta koji prije nisu postojali), institucionalnu prepoznatljivost (centri, odjeli, fakulteti ili druge organizacijske jedinice koje izvode studije ili provode istraživanja u okviru discipline), publikacije (knjige, priručnici, poglavlja, znanstveni časopisi, zbornici i dr. posvećeni disciplini) te međudnos s drugim disciplinama u kontekstu izdvajanja iz šireg područja ili spajanja više različitih disciplina (*ibid.*, str. 782-784). *Mjerljivost* podrazumijeva publikacije (uključujući znanstvene časopise, zasebne kategorije sadržaja u većim i širim publikacijama te mjerenje i praćenje njihove citiranosti), pojedince koji se bave disciplinom (autore, mentore i njihove afilijacije s institucijama vezanima uz disciplinu) te, posljednje, ideje koje obuhvaćaju specifičnu terminologiju, teme istraživanja i metodologiju koja se primjenjuje u okviru discipline (*ibid.*, str. 787).

3. Komunikacijske znanosti kao znanstvena disciplina

Komunikacijske znanosti suvremena su disciplina s dugom tradicijom i dubokim korijenima u filozofiji i retorici, koja se u organiziranu disciplinu s jasnim predmetom proučavanja, institucionalnom povijesti, istraživačima i nastavnicima te publikacijama razvila tek u 20. stoljeću (Cobley i Schulz, 2013, str. 2).

Definicije komunikacije najčešće proizlaze iz etimologije, pa tako autori ističu latinsku riječ *communicare*, što znači “dijeliti” ili “biti u odnosu” (Rosengren, 2000; Cobley, 2008). Mataušić (2007, str. 11) naglašava latinsku riječ *communicatio*,

koju Žepić (2000, str. 54) prevodi kao saopćivanje, a Klaić (2002, str. 718) kao priopćenje, saopćenje, izlaganje, predavanje. Autori komunikaciju još definiraju i kao “proces putem kojega se prenose simboli u svrhu izazivanja reakcije” (Samovar i dr., 2017), “vezu, dijalog, izražavanje, informiranje, persuaziju i simboličnu interakciju” (Waisbord, 2019), “individualnu proizvodnju nekog simboličnog sadržaja u skladu s nekim kodom, koji anticipira prijem toga sadržaja kod drugih subjekata u skladu s istim kodom” (Price, 1994), ali i “djelovanje koje stvara zajedništvo među ljudima” (Mataušić, 2007). Car (2009, str. 218) u prikazu znanstvenog kolokvija “Komunikacijske znanosti: Pitanje određenja znanstvenog polja i standardizacije ključne terminologije struke”, koji je održan u svibnju 2006. povodom 10. obljetnice osnivanja Studija novinarstva na Hrvatskim studijima u Zagrebu, piše:

Iako komunikacijske znanosti imaju relativno dugu tradiciju u Hrvatskoj, terminologija vezana uz tu znanstvenu disciplinu još je uvijek nestabilna i neusustavljena. Posljednje desetljeće u hrvatskoj akademskoj zajednici obilježeno je naglim razvojem medijskih i komunikoloških studija na gotovo svim hrvatskim sveučilištima. Sve je više znanstvenih i istraživačkih institucija, ali i stručnih škola koje se bave medijima i komunikologijom. Obrazovne institucije su se umnožile, a sve se susreću s problemom nestandardizirane hrvatske medijske i komunikološke terminologije. Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovoj disciplini uglavnom su preuzeti iz engleskog jezika, a istovremeno se upotrebljavaju i hrvatske inačice koje više ili manje uspješno odgovaraju mišljenom pojmu ili procesu, pa tako nastaje prava pojmovna zbrka.

Car smatra da se ovom problemu ne pristupa sveobuhvatno, već “individualnim nadahnućem” i individualnim rješenjima koja se, neovisno o kvaliteti, neusklađeno preuzimaju i šire. “Tako je nastala cijela mreža utjecaja unutar najšireg komunikacijskog sustava čiji su čimbenici i građani, i novinari, i djelatnici različitih grana odnosa s javnošću, i blogeri i forumaši, a ponajmanje jezikoslovci, medijski i komunikacijski stručnjaci i znanstvenici” (*ibid.*).

Donsbach (2006) ističe kako proučavanje komunikacije bilježi vjerojatno najveći rast od svih akademskih područja unazad 30 godina, a Simonson i Park (2016) razdoblje intenzivnog rasta proširuju i na posljednjih 50 godina. Jimenez i Guillem (2009) značenju masovnih medija i komunikacijskih fenomena pripisuju zasluge što je ovo područje jedno od najvažnijih u društvenim znanostima (*ibid.*, str. 15).

Sazrijevanje i etabliranje ove discipline u znanstvenim i akademskim okvirima praćeno je različitim pogledima na njezin identitet, prije svega u odnosu na starije discipline poput sociologije, psihologije, političkih znanosti, filozofije i dr. (Donsbach, 2006; Copley i Schulz, 2013; Eadie i Goret, 2013; Pooley, 2016; Hrvatska enciklopedija, 2024), ali i objektivnim procjenama u pogledu njezinog interdis-

ciplinarnog karaktera (Livingstone, 2009; Jimenez i Guillem, 2009; Cooren, 2012; O'Boyle, 2022; Klyukanov, 2022).

U kontekstu povezanosti komunikacijskih i informacijskih znanosti (IKZ) Mataušić (2007, str. 11) ističe kako se razlika može uočiti već iz samih naziva. Mataušić, pozivajući se na Žepićev (2000) *Latinsko-hrvatski rječnik* te Klaićev (2002) *Rječnik stranih riječi*, uz informacijske znanosti dominantno veže značenje “obavijest” i “podatak” te napominje kako bi tako trebalo shvatiti i znanost ili znanosti koje se bave obradom podataka ili informacija na različitim područjima, gdje tih informacija ima mnogo i važno ih je pohraniti tako da budu dostupne i korisne.

S druge strane, Mataušić (2007, str. 11) objašnjava kako dublji pogled u komunikacijske znanosti pokazuje da riječ “komunikacija” dolazi od lat. *communio*, što znači zajednica, a iz toga proizlazi kako je komunikacija “djelovanje koje stvara zajedništvo među ljudima”, “bitno ljudska interakcija” (*ibid.*). Mataušić zaključuje kako “treba govoriti o više znanosti, sve koje su se razvile upravo iz znanstvenog proučavanja društvenih komunikacija, odnosno medija koji su međuljudsku komunikaciju u velikoj mjeri unaprijedili, raširili, globalizirali, u tolikoj mjeri da su – prema popularnoj interpretaciji Marshalla McLuhana – svijet učinili sličnim velikom selu u kojemu zahvaljujući medijima svatko o svakome sve zna” (*ibid.*, str. 12).

Na nelogičnu svojevrstu podređenost informacijskim znanostima kao starijoj disciplini u hrvatskim okvirima upozoravaju i Peruško i Vozab (2014) te, citirajući Zrimška (1972, str. 360), upućuju na tezu Franca Vrega o “potrebi za novom disciplinom komunikacijskih znanosti”, budući da “dosadašnje discipline ne mogu više u cjelini obuhvatiti suvremeni fenomen ljudskog i masovnog komuniciranja”.

Iz svega navedenog proizlazi kako komunikacijske znanosti predstavljaju autonomnu disciplinu jer se ne bave samo prijenosom informacija, već i složenim društvenim interakcijama koje oblikuju značenja, identitete i zajednice. Za razliku od informacijskih znanosti, koje se fokusiraju na obradu, pohranu i dostupnost podataka, komunikacijske znanosti istražuju dinamiku međuljudskih odnosa, medijske utjecaje i kulturološke obrasce, pri čemu predmet njihovog interesa nije informacija kao entitet, već proces uspostavljanja zajedništva kroz jezik, simbole i medije. Time prelaze tehničku razinu i ulaze u sferu društvenog značenja, moći i globalne povezanosti.

4. Elementi disciplinarnosti komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj

Radi analize komunikacijske znanosti kao znanstvene discipline u Republici Hrvatskoj, ovaj rad primjenjuje *narativni pristup* (Sugimoto i Weingart, 2015), koji se smatra primjerenim kada definiciju discipline oblikuju autori koji joj pripadaju, a

osobito kada je područje istraživanja doseglo odgovarajući stupanj zrelosti te ga je moguće sustavno dokumentirati (*ibid.*, str. 782).

U okviru narativnog pristupa u definiranju disciplinarnosti (*ibid.*, str. 777), ovaj rad ima sljedeće ciljeve:

1. Identificirati ključne pojedince i publikacije koji su djelovali kao katalizatori razvoja komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj.
2. Analizirati ulogu znanstvenih i strukovnih udruženja te konferencija u oblikovanju komunikacijskih znanosti na nacionalnoj razini.
3. Istražiti administrativno uređenje komunikacijskih znanosti kao akademske discipline u Hrvatskoj.
4. Utvrditi institucionalnu prepoznatljivost komunikacijskih znanosti unutar hrvatske akademske zajednice i relevantnih institucija.
5. Utvrditi razinu dokumentiranosti znanja o komunikacijskim znanostima kroz znanstvene i stručne radove, istraživanja i druge publikacije u Hrvatskoj.

5. Nalazi: komunikacijske znanosti kao znanstvena disciplina u Republici Hrvatskoj

Pojedinci i djela koji su pridonijeli razvoju komunikacijskih znanosti

Brojni domaći istraživači i njihove publikacije katalizirali su razvoj komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj. Iako su nedvojbeno pridonijeli i inozemni znanstvenici, uključujući hrvatske autore koji su djelovali i koji djeluju u inozemstvu, ova se analiza primarno usredotočuje na domaće autore koji djeluju unutar hrvatskih institucija, s naglaskom na njihovu znanstvenu produktivnost i ključne publikacije. Važno je istaknuti da poglavlje ne pretendira na iscrpnost: nije se moglo izbjeći da neki radovi i istraživači u području, posebno oni koji nisu izravno vezani uz visoka učilišta, nenamjerno budu izostavljeni.

Jedan od prvih istraživača koji je definirao šire područje komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj je Pavao Novosel (1929.–2003.). Od 1963. do umirovljenja 1999. predavao je na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Utemeljio je komunikologiju u Hrvatskoj, proučavao probleme informiranja i komunikacije te razvio vlastiti komunikacijski model (Hrvatska enciklopedija, 2025a). Autor je brojnih knjiga, radova i istraživanja, među ostalim *Delegatsko informiranje* (1977), *Demokratski poziv komunikologije* (1991) i *Komuniciranje* (1991). Doprinos komunikacijskim znanostima dao je i Mario Plenković (1947.–2022.), profesor na Fakultetu političkih znanosti (1980.–1998.) i Grafičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1998.–2013.). Bio je dugogodišnji predsjednik Hrvatskog komunikološkog društva, glavni urednik časopisa *Informatologia*, a objavio je brojne knjige i rado-

ve, među ostalim *Teorija i praksa javnog komuniciranja* (1983), *Poslovna komunikologija* (1991), *Komunikologija masovnih medija* (1993), *Medijska komunikacija* (2014) i dr. (Hrvatska enciklopedija, 2025b). Velike zasluge za razvoj komunikacijskih znanosti ima i Juraj Mirko Mataušić (1944.–2014.) s Hrvatskih studija (danas Fakulteta hrvatskih studija) Sveučilišta u Zagrebu. Osim u knjigama i radovima, njegov velik doprinos ogleda se u organizaciji znanstvenog kolokvija “Komunikacijske znanosti: Pitanje određenja znanstvenog polja i standardizacije ključne terminologije struke” održanog 3. svibnja 2006. godine. Mataušić je uredio i zbornik *Komunikacijske znanosti: znanstvene grane i nazivlje* (2007) u kojem je objavio rad “Komunikacijske znanosti: Definicije i područje istraživanja”, do danas jedan od ključnih radova o definiranju komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj. Doprinos komunikacijskim znanostima dao je i Marko Sapunar (1937.), autor više relevantnih knjiga o medijima i novinarstvu, među ostalim *Novinarstvo, teorija i praksa* (1993), *Osnove znanosti o novinarstvu* (1994, 1995, 2000, 2004), *Radio jučer – danas – sutra* (1995), *Opća povijest novinarstva* (2002) i dr. Kad je u pitanju starija generacija istraživača, valja istaknuti nekoliko važnih knjiga: *Suvremeno novinarstvo* (1964) i *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću* (2005) autora Božidara Novaka (1925.–2013.), *Novinarstvo – teorija i praksa* (1993, suautor Marko Sapunar) Josipa Grbelje (1935.–2005.), *Osnove javnog komuniciranja* (1981) Josipa Biškupa (1935.) i *Što s događajem: o umijeću novinskog obavješćavanja* (1987) Drage Bobića (1917.).

Doprinos komunikacijskim znanostima dao je i niz autora srednje generacije. Stjepan Malović (1946.), novinar i teoretičar novinarstva, medija i masovnog komuniciranja, objavio je više knjiga koje su oblikovale disciplinu u Hrvatskoj, a posebno se bavio novinarstvom, masovnim medijima i komuniciranjem te novinarskom etikom. Smiljana Leinert-Novosel (1952.) s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu autorica je više publikacija na području komunikologije, među kojima se ističe knjiga *Komunikacijski kompas* (2012, 2015), literatura za kolegije iz komunikologije na brojnim visokim učilištima u Hrvatskoj. Nada Zgrabljic Rotar (1954.) pokretačica je i dugogodišnja glavna urednica jednog od najutjecajnijih znanstvenih časopisa iz područja komunikacijskih znanosti *Medijska istraživanja* te autorica i urednica brojnih publikacija iz područja medija i medijske pismenosti. Gordana Vilović (1957.) istaknula se svojim istraživanjima na područjima novinarske i komunikacijske etike. Marina Mučalo (1960.) disciplini je pridonijela istraživanjem i znanstvenim proučavanjem radija, masovnih medija i medijske kulture. Doprinos Tene Perišin (1957.) ogleda se kroz istraživanja na području televizijskog novinarstva, medijske produkcije te medijskih sustava. Doprinos proučavanju medija dala je i sociologinja Zrinjka Peruško (1960.), autorica više knjiga o medijima i demokraciji te jednog od rijetkih radova koji su se dosad u Hrvatskoj bavili komu-

nikacijskim znanostima – “Povijest komunikacijskih i medijskih studija u Hrvatskoj: *Politička misao* u komparativnoj perspektivi” (2014, suautorica sociologinja Dina Vozab). Doprinos komunikacijskim znanostima dao je i sociolog Dražen Lalić (1960.) svojim radom u području političke komunikacije, koji je važan za razumijevanje interdisciplinarnog spoja komunikacijskih znanosti, sociologije i politologije.

Velik doprinos komunikacijskim znanostima dala je i generacija istraživača rođena 1965. godine i kasnije. Među njima se posebno ističe Danijel Labaš (1965.), autor više knjiga i publikacija iz komunikologije, medijske pedagogije i posebno medijske pismenosti. Labaš je osnivač i dugogodišnji predsjednik Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu, jedne od najrelevantnijih udruga u okviru komunikacijskih znanosti usredotočene na promoviranje medijske pismenosti. Viktorija Car (1977.) autorica je više istaknutih radova te urednica i autorica više knjiga o medijima i komunikacijama. Pokretačica je i prva glavna urednica znanstvenog časopisa *Medijske studije*, jednog od najuglednijih, najrelevantnijih i najcitiranijih domaćih časopisa iz djelokruga komunikacijskih znanosti. Marijana Grbeša Zenzurović (1975.) jedna je od najistaknutijih istraživačica u području komunikacijskih znanosti kad su u pitanju politička komunikacija, strateško komuniciranje te posebno područje personalizacije u politici, te autorica niza publikacija, među kojima je za konceptualizaciju polja komunikacijske znanosti posebno relevantan rad “Strateško komuniciranje u Hrvatskoj: razvoj područja, akteri i teme” (2022, suautori Božo Skoko i Domagoj Bebić). Iz te generacije istraživača velik doprinos komunikacijskim znanostima svojim su istraživačkim i nastavnim radom te publikacijama dali i: Igor Kanižaj (1977.) čiji istraživački fokus čine mediji te medijska pismenost, a koji je i (su)autor više priručnika o medijima za rad novinara, odgojitelja, roditelja i učenika; Jelena Jurišić (1977.) svojim istraživanjima o medijima i lažnim informacijama; Jerko Valković (1965.) čiji je istraživački fokus koncentriran na crkvu i medije; Mato Brautović (1977.) i Domagoj Bebić (1973.) svojim istraživanjima i publikacijama u području *online* novinarstva i turizma; Boris Beck (1965.) svojim proučavanjem medija i posebno izvješćivanjem o ranjivim skupinama; Nikolina Borčić (1975.) svojim istraživanjima i publikacijama o neverbalnoj i interpersonalnoj komunikaciji, odnosima s javnošću i političkoj komunikaciji; Zlatan Krajin (1981.) čiji su istraživački fokus kultura medija i urbane komunikacije; te Lana Ciboci Perša (1986.), istraživačica i autorica niza radova i priručnika na području medijske pismenosti.

Kad su u pitanju odnosi s javnošću, prva knjiga posvećena tom području u Hrvatskoj jest *Odnosi s javnošću – Public Relations* autora Eduarda Osredečkog (1940.), objavljena 1995. godine. Pojam odnosa s javnošću spominjao se u marketinškoj literaturi i ranije, primjerice u knjigama *Teorija i primjena istraživanja marketinga* (1971) te *Osnove tržišnog poslovanja* (1974) Fedora Rocca (1924.–2011.).

Najistaknutiji autor na tom području komunikacijskih znanosti je Zoran Tomić (1965.), autor više od 20 knjiga, među ostalim *Odnosi s javnošću – teorija i praksa* (2008, 2016), *Odnosi s javnošću – teorije i modeli* (2013), *Politički odnosi s javnošću* (2016) i *Temelji međuljudske komunikacije* (2021, suautor Damir Jugo). Velik doprinos komunikacijskim znanostima dao je i Božo Skoko (1976.) iskorakom u proučavanju odnosa s javnošću država i međunarodnih odnosa s javnošću, knjigama *Hrvatska – identitet, imidž i promocija* (2005), *Priručnik za razumijevanje odnosa s javnošću* (2006), *Država kao brend* (2009) i *Strateško komuniciranje država* (2021) te pokretanjem specijalističkog poslijediplomskog studija Odnosi s javnošću na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Velik doprinos odnosima s javnošću u Hrvatskoj dala je i Ana Tkalac Verčić (1973.), autorica udžbenika *Odnosi s javnošću* (2016) te, prema znanstvenoj bazi Scopus, istraživačica koja pripada među 2% najcitiranijih svjetskih znanstvenika u 2023. godini (Sveučilište u Zagrebu, 2025). Doprinos razvoju komunikacijskih znanosti kroz odnose s javnošću dala je i Majda Tafra Vlahović (1950.), autorica brojnih knjiga o odnosima s javnošću, među ostalim *Komunikacijski menadžment* (2013), *Modeli odnosa s javnostima* (2016), *Odnosi s javnostima i društveno odgovorno poslovanje* (2017) i dr. Među istaknutim publikacijama u području odnosa s javnošću, Grbeša i dr. (2022, str. 253) izdvajaju knjige *Strategije odnosa s javnošću* (2012) i *Menadžment kriznog komuniciranja* (2017), autor kojih je Damir Jugo (1984.), djelo *Knjiga i nakladništvo u odnosima s javnošću* (2016) Mire Radalja (1966.), kojemu valja dodati i knjigu *Upravljanje komunikacijom i odnosi s javnošću u neprofitnom sektoru* (2024) Radalja i suautora Ante Mikića (1973.).

Relevantna akademska i strukovna udruženja te konferencije u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je registrirano ukupno 275 udruga čiji nazivi sadrže pojmove “komunikacija”, “komunikologija”, “mediji”, “novinarstvo” i “odnosi s javnošću”, a 107 ih kao svoje područje djelovanja navodi obrazovanje, znanost i istraživanje (Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, 2025).

Dvije udruge s najdužom tradicijom fokusiranja na komunikacijske znanosti su Hrvatsko komunikološko društvo i Hrvatsko komunikacijsko društvo. Hrvatsko komunikološko društvo osnovano je 1993. godine i, kako navode Peruško i Vozab (2014, str. 136), od 1995. izdaje znanstveni časopis *Informatologia*, od 2002. časopis *Mediji, kultura i odnosi s javnostima*, a od 1994. godine organizira međunarodnu znanstvenu konferenciju “Društvo i tehnologija” (Hrvatsko komunikološko društvo, 2022, str. 3). Hrvatsko komunikacijsko društvo osnovano je 1995. godine u okviru Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, prvi predsjednik bio mu je Pavao Novosel i redovito je organiziralo znanstvene skupove naziva “Trenutak hrvatske komunikacije” te izdavalo pripadajuće zbornike radova. Društvo je s Fakultetom političkih

znanosti 2010. pokrenulo znanstveni časopis *Medijske studije*, danas jedan od najutjecajnijih znanstvenih časopisa u području komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj.

Hrvatska udruga za odnose s javnošću (HUOJ) osnovana je 1994., a od 1998. godine neprekidno djeluje kao udruga stručnjaka za odnose s javnošću (HUOJ, 2025a). Od 2000. godine redovito organizira konferencije o odnosima s javnošću (prva je održana u Opatiji), od 2019. godine pod nazivom KOMferencija (HUOJ, 2025b). HUOJ provodi istraživanja o stanju struke odnosa s javnošću, a od 2007. godine na godišnjoj bazi dodjeljuje Grand PRix nagrade za najbolje projekte u odnosima s javnošću te priznanja pojedincima za doprinose razvoju struke u Hrvatskoj (HUOJ, 2025c). U Hrvatskoj je od 2000. do 2003. godine djelovala i Strukovna udruga za odnose s javnošću (HINA, 2000). Ta je udruga, tada s članstvom od oko 200 stručnjaka za odnose s javnošću i s podružnicama u Varaždinu, Rijeci, Osijeku i Dubrovniku, potkraj 2000. godine organizirala Prvi strukovni kongres za odnose s javnošću pod nazivom “PRO PR” te izdala prvi “PR priručnik u Hrvatskoj”, tj. zbornik radova i predavanja s navedenog Kongresa (HINA, 2002).

U Hrvatskoj je 2010. godine petnaest najvećih agencija za odnose s javnošću osnovalo Hrvatsku udrugu komunikacijskih agencija (HUKA) čije su članice bile isključivo pravne osobe. Cilj udruge bio je standardizacija hrvatskog tržišta komunikacijskih agencija i promicanje, unaprjeđenje i nadogradnja struke te pristupanje međunarodnoj udruzi International Communications Consultancy Organization (ICCO) (Jugo i dr., 2009, str. 40). Glavninu aktivnosti te udruge s vremenom je preuzela Hrvatska udruga za odnose s javnošću.

Na listu udruga koje pridonose disciplini opravdano je uvrstiti i novinarska strukovna udruženja. Hrvatsko novinarsko društvo (HND) jedno je od najstarijih profesionalnih udruženja u Hrvatskoj, utemeljeno je 1910. godine, član je Međunarodne federacije novinara (IFJ) i okuplja više od 2000 novinara i fotoreportera. HND dodjeljuje niz novinarskih i fotoreporterskih nagrada, izdavao je strukovno glasilo *Novinar* i knjige vezane uz medije te sudjeluje u različitim strukovnim projektima (HND, 2025).

Valja izdvojiti i Maticu hrvatsku, udrugu osnovanu još 1842. godine sa svrhom promicanja nacionalnog i kulturnog identiteta u područjima umjetničkog, znanstvenog i duhovnog stvaralaštva, gospodarstva i javnoga života te skrbi za društveni razvitak (MH, 2025a). Doprinos Matice hrvatske komunikacijskim znanostima ogleda se, među ostalim, kroz djelovanje njezinog Odjela za medije koji od 2008. jednom godišnje organizira Komunikološku školu i okuplja ponajbolje studente komunikologije i novinarstva Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog katoličkog sveučilišta (MH, 2025b).

Opravdano je izdvojiti i Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu, osnovano 2011. godine s ciljem poboljšanja medijske i komunikacijske kulture građana

Republike Hrvatske. Ta je udruga provela više od 1500 radionica, predavanja i konferencija o medijskom obrazovanju s više od 37 000 sudionika, a trenutno ima 140 članova i 24 aktivna volontera (DKMK.hr, 2025). Najveći projekt udruge je “Djeca medija”, program edukacije o medijima i medijskoj pismenosti koji potiče razvoj osviještenih korisnika medija – članova akademske zajednice (studenata i nastavnika), djece i mladih, seniora, nacionalnih manjina, obrazovnih ustanova, opće populacije, obitelji i roditelja (Djeca medija, 2025). Komunikacijskim znanostima pridonio je i rad Instituta za nove medije i e-demokraciju, udruge osnovane 2008. godine, čiji je cilj promicanje razvoja i praćenja elektroničke demokracije i novih medija, novinarstva, odnosa s javnošću i političke komunikacije, a koja pod vodstvom prof. dr. Nenada Preloga niz godina organizira međunarodnu znanstvenu konferenciju “Informacijske tehnologije i novinarstvo (ITJ)”.

Među najčešćim aktivnostima svakako je organiziranje znanstvenih i stručnih konferencija s temama iz područja komunikacijskih znanosti. Mnoge imaju višegodišnji kontinuitet održavanja: “Trenutak hrvatske komunikacije” (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatsko komunikacijsko društvo), “Informacijska tehnologija i novinarstvo” (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu), “Društvo i tehnologija” (Hrvatsko komunikološko društvo), “Dubrovački medijski dani” (Fakultet za medije i komunikaciju Sveučilišta u Dubrovniku), “Vjerodostojnost medija” (Fakultet hrvatskih studija i Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu), “Međunarodni znanstveni skup Odjela za komunikologiju” (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu), “Communication and Media Days Split” (Studij Komunikacija i mediji Sveučilišta u Splitu), “Doktorska konferencija za doktorande u području medija i komunikacije” (Sveučilište Sjever), “Communication Management Forum” (Sveučilište Algebra Bernays, prije Veleučilište Edward Bernays), “Dani kriznog upravljanja” (Veleučilište Velika Gorica), “Mediji na drukčiji način” (Udruga studenata novinarstva i komunikologije “Komuna”, danas Agenda s Fakulteta hrvatskih studija) itd. Treba još istaknuti i “Weekend Media Festival”, “Dane komunikacija”, KOMferenciju (HUOJ) i PRO PR (Apriori World, od 2003.).

Administrativno dokumentiranje i uređenje komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj

Upravne i druge poslove koji se odnose na znanost i visoko obrazovanje u Hrvatskoj obavlja Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (Zakon o ustrojstvu i djelokrugu Ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, NN 93/2016, 104/2016, 85/2020 i 57/2024). Temeljni akt je Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022) koji je predvidio (čl. 81. st. 2.) da se znanstvena i umjetnička djelatnost obavlja u znanstvenim i interdisciplinarnim područjima i poljima te umjetničkom području i poljima, a njihovo uređenje prepustio je Pravilniku o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama te umjetničkom području, poljima i granama (NN 3/2024).

Mataušić (2017, str. 22) piše kako je do uvođenja termina “komunikacijske znanosti” u naziv zajedničkog polja “Informacijske i komunikacijske znanosti” došlo kao posljedica usuglašavanja stavova predstavnika Fakulteta političkih znanosti i Hrvatskih studija s predstavnicima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u okviru susreta predstavnika Vijeća područja humanističkih i društvenih znanosti održanog 2006. godine. Predstavnici ovih fakulteta složili su se da dotadašnje polje “Informacijske znanosti” nosi dvojni naziv, iz čega proizlazi kako su u njemu administrativno povezane i klasificirane dvije različite discipline.

Uspostavom znanstvenog polja “Komunikacijske znanosti” 2024. godine nedvojbeno je primijenjena svjetska i europska praksa te je znanstvena klasifikacija u Hrvatskoj usklađena s relevantnim i referentnim klasifikacijama drugih država, ali i najrelevantnijih međunarodnih organizacija i, primjerice, bibliografskih i citatnih baza. Tako dokument *Field of Science and Technology Classification* (FOS) Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) iz 2007. godine, pristupanje kojoj je jedan od ključnih vanjskopolitičkih ciljeva Republike Hrvatske u 2025. godini, u okviru područja društvenih znanosti predviđa znanstveno polje *Media and Communications*, uz još osam drugih: psihologiju, ekonomiju i poslovanje, obrazovne znanosti, sociologiju, pravo, političke znanosti, društvenu i ekonomsku geografiju te ostale društvene znanosti (str. 12).

Uspostava zasebnog znanstvenog polja “Komunikacijske znanosti” bila je predmet više inicijativa u hrvatskoj akademskoj zajednici, među kojima valja izdvojiti onu Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu koji je, na jednoglasnu inicijativu svojih Odsjeka za novinarstvo i medijsku produkciju, Odsjeka za medije i Odsjeka za strateško komuniciranje, 2021. godine tadašnjem Nacionalnom vijeću za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj predlagao uspostavu novog znanstvenog polja “Medijske i komunikacijske znanosti” u znanstvenom području društvenih znanosti (Fakultet političkih znanosti, 2021), odnosno razdvajanje informacijskih od komunikacijskih znanosti.

Opravedanost inicijativa i konačne odluke o uspostavi samostalnog polja ogleda se i u kategorijama znanosti najutjecajnijih svjetskih bibliografskih i citatnih baza Web of Science (WoS) i Scopus. U bazi WoS “Komunikacijske znanosti” (“Communication”) pozicionirane su kao samostalno polje u okviru “Društvenih znanosti” (“Social Sciences”) (Web of Science, 2025), a na jednaki način pozicionira ih i baza Scopus; pod nazivom “Communication” i kao samostalno istraživačko polje u okviru “Društvenih i humanističkih znanosti” (“Social Sciences & Humanities”) (Scopus, 2025).

Konačno, kad je u pitanju administrativno uređenje znanstvene djelatnosti u Hrvatskoj, valja spomenuti i matične odbore, tijela u hrvatskom sustavu visokog obrazovanja i znanosti koja svojom odlukom utvrđuju ispunjavaju li kandidati uvjete

za izbor na znanstveno-nastavna i nastavna radna mjesta na sveučilištima u Hrvatskoj (Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022). Aktualni Pravilnik o ustroju, nadležnosti i načinu rada matičnih odbora (NN 3/2024) dodijelio je jednom matičnom odboru zajedničku nadležnost nad poljima “Informacijske znanosti” i “Komunikacijske znanosti”, primijenivši isti pristup kao i kod, primjerice, znanstvenih polja “Politologija”, “Sociologija”, “Demografija” i “Socijalna djelatnost” koja također pripadaju području “Društvene znanosti”.

Institucionalna prepoznatljivost komunikacijskih znanosti u akademskoj zajednici u Hrvatskoj

Kad je u pitanju akademski interes za područje komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj, Novak (2000, cit. prema Mataušić, 2007, str. 20) ističe kako je prva institucionalna naobrazba iz tog područja u Hrvatskoj jednogodišnja novinarska škola koju je 1949. ustanovila Vlada na prijedlog Društva novinara Hrvatske. Godine 1950. dobila je status više škole s dvogodišnjim trajanjem, ali je već sljedeće 1951. prestala s radom nakon što je u Beogradu osnovana diplomatsko-novinarska škola.

Studiji novinarstva u bivšoj Jugoslaviji bili su uglavnom vezani uz fakultete političkih znanosti (Peruško i Vozab, 2014, str. 134), pa je tako i na zagrebačkom Fakultetu političkih znanosti (uz beogradski i ljubljanski) 1970. ustanovljen studij novinarstva koji je do 1975. godine bio jednogodišnji, a poslije toga dvogodišnji, uz posljednje dvije godine politologije (Mataušić, 2017, str. 21). Prvi četverogodišnji studij novinarstva na tom se fakultetu počinje izvoditi od 1985. godine (Peruško i Vozab, 2014, str. 134), a u okviru tog studija počelo se izučavati i tržišno komuniciranje koje se veže uz Marka Golužu (1943.–2001.), koji je uveo kolegij Promotivno komuniciranje i predavao ga do 2001. godine (Grbeša i dr., 2022, str. 253).

Kolegij Odnosi s javnošću se u okviru četverogodišnjeg studija novinarstva uvodi 2003. godine, a od 2008. godine se, uvođenjem tzv. smjerova na studiju novinarstva, pokreću kolegiji Uvod u odnose s javnošću i Tehnike odnosa s javnošću na prijediplomskoj, a Strategija odnosa s javnošću i Korporativno komuniciranje na diplomskoj razini. Peruško i Vozab (2014, str. 135) dodaju kako se od 2010. godine na istom fakultetu izvodi i poslijediplomski specijalistički studij Odnosi s javnošću.

Drugi studij novinarstva u Hrvatskoj pokrenut je 1996. godine na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a 2005. godine, s uvođenjem tzv. Bolonjskog sustava, promijenio je naziv u “Komunikologija”. Mataušić (2017, str. 22) dodaje kako je studij sličnog naziva pokrenut na Sveučilištu u Zadru, na Odjelu za informatologiju i komunikologiju, nakon formiranja Sveučilišta 2002. godine, a na Sveučilištu u Dubrovniku se od 2004. godine izvodi studij Mediji i kultura društva na Odjelu za komunikologiju (danas Fakultet za medije i komunikaciju).

Broj studija koji se u Hrvatskoj izvode u okviru znanstvenog polja “Komunikacijske znanosti” danas je znatno veći. Studiji se izvode na svim razinama osim stručnog kratkog studija, što nedvojbeno pokazuje visok stupanj razvijenosti ovog polja kad su visoka učilišta u pitanju.

Relevantni podaci o studijskim programima i visokim učilištima koja ih izvode nalaze se u Upisniku studijskih programa pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih (Zakon o visokom obrazovanju..., 2022). U Republici Hrvatskoj je u 2025. godini akreditirano ukupno 1857 studijskih programa, od čega je 657 prijediplomskih, 660 diplomskih, 74 integrirana prijediplomska i diplomatska studija, 319 sveučilišnih specijalističkih te 140 doktorskih studija.

U području društvenih znanosti kojem pripadaju i komunikacijske znanosti izvodi se 514 studijskih programa, od čega je 37 izravno ili posredno povezano s komunikacijskim znanostima. Službena evidencija (Upisnik studijskih programa, 2025) pokazuje da ih je 24 konkretno evidentirano u polju “Komunikacijske znanosti”, a još deset studija koji nazivom nedvojbeno pripadaju ovom polju još je uvijek evidentirano u nekadašnjem polju “Informacijske i komunikacijske znanosti”. Izvodi ih ukupno 12 visokih učilišta: Fakultet političkih znanosti (jedan prijediplomski, jedan diplomski i dva specijalistička sveučilišna studija), Filozofski fakultet (jedan prijediplomski i jedan diplomski, svaki kao jednopredmetni i dvopredmetni studij, te jedan doktorski studij) i Hrvatski studiji (jedan prijediplomski i jedan diplomski studij) na Sveučilištu u Zagrebu, Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (jedan diplomski studij kao jednopredmetni i dvopredmetni studij te jedan specijalistički sveučilišni studij), Sveučilište Sjever (jedan prijediplomski, dva diplomatska te dva doktorska studija, od čega jedan združeni s tri inozemna sveučilišta), Sveučilište u Dubrovniku (jedan prijediplomski i dva diplomatska studija, od čega se jedan izvodi na hrvatskom i engleskom jeziku), Hrvatsko katoličko sveučilište (jedan prijediplomski i jedan diplomski studij), Sveučilište u Splitu ((jedan prijediplomski i jedan diplomski studij), Sveučilište VERN (tri prijediplomska, od čega dva stručna studija), Sveučilište u Zadru (jedan diplomski studij) te dva veleučilišta – Veleučilište Algebra Bernays (jedan stručni prijediplomski i jedan stručni diplomski studij) te Veleučilište Baltazar Zapešić (jedan stručni diplomski studij koji se izvodi klasično i *online*).

Pritom je zanimljivo napomenuti kako su dva visoka učilišta (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilište Sjever) iskoristili mogućnost koju u Republici Hrvatskoj dopušta Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih koje upravlja Upisnikom visokih učilišta te su sve studije koji su bili evidentirani u nekadašnjem polju “Informacijske i komunikacijske znanosti” istovremeno evidentirali u oba nova znanstvena polja: “Komunikacijske znanosti” te “Informacijske znanosti”. Detaljan prikaz studijskih programa prema razini studija, visokom učilištu koje ga izvodi te načinu izvođenja dostupan je u Tablici 1.

Tablica 1. Visoka učilišta i studijski programi u znanstvenom polju “Komunikacijske znanosti” u Hrvatskoj

Br.	Visoko učilište	Studiji	Prijediplomski	Diplomski	Specijalistički	Doktorski
1.	Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu	4	Novinarstvo	Novinarstvo	Odnosi s javnošću Mediji u digitalno doba	/
2.	Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu	5	Informacijske znanosti (jednoprjedmetni i dvoprjedmetni)	Informacijske znanosti (jednoprjedmetni i dvoprjedmetni)	/	Informacijske i komunikacijske znanosti
3.	Fakultet Hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu	3	Komunikologija (jednoprjedmetni i dvoprjedmetni)	Komunikologija	/	/
4.	Akademija za umjetnost i kulturu, Sveučilište u Osijeku	4	/	Mediji i odnosi s javnošću (jednoprjedmetni i dvoprjedmetni)	Odnosi s javnošću i komunikologija (HR i ENG)	/
5.	Sveučilište Sjever	5	Komunikologija, mediji i novinarstvo	Komunikologija, mediji i novinarstvo Odnosi s javnošću	/	Mediji i komunikacija Obrazovne i komunikacijske znanosti
6.	Hrvatsko katoličko sveučilište	2	Komunikologija	Komunikologija	/	/
7.	Sveučilište u Dubrovniku	3	Mediji i kultura društva	Mediji (HR i ENG) Odnosi s javnostima	/	/
8.	Sveučilište u Splitu	2	Komunikacija i mediji	Novinarstvo u suvremenim medijima	/	/

9.	Sveučilište u Zadru	1	/	Digitalno komuniciranje	/	/
10.	Sveučilište VERN	3	Cyber komunikacije i znanost o mreži Novinarstvo (stručni) Odnosi s javnošću i studij medija (stručni)	/	/	/
11.	Veleučilište Algebra Bernays	2	Komunikacijski menadžment (stručni)	Upravljanje odnosima s javnošću (stručni)	/	/
12.	Veleučilište Baltazar Zaprešić	2	/	Komunikacijski menadžment (stručni, klasično i online)	/	/

Izvor: Upisnik studijskih programa (2025).

Dokumentirano znanje o komunikacijskim znanostima: knjige, udžbenici, časopisi i dr.

Komunikacijske znanosti kao znanstvenu disciplinu opravdano je dokumentirati i njezin razvoj pratiti kroz objavljene stručne i znanstvene radove te autorske i uredničke knjige. U Republici Hrvatskoj te se publikacije sustavno dokumentiraju kroz dva servisa: CROSBİ i Hrčak. U ovom je dijelu rada primijenjena metoda kvantitativne analize znanstvene i stručne bibliografije komunikacijskih znanosti evidentirane u oba servisa.

Portal Hrvatska znanstvena bibliografija – CROSBİ sadrži bibliografske podatke o znanstvenoj i stručnoj produkciji osoba iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske, a od 2023. godine je sastavni dio *Informacijskog sustava znanosti Republike Hrvatske – CroRIS* (SRCE, 2023). CroRIS omogućuje pravodobno prikupljanje i upravljanje informacijama o znanstvenoj djelatnosti u Hrvatskoj, a modul CROSBİ sadrži statističke podatke o znanstvenoj i stručnoj produkciji osoba iz sustava znanosti i obrazovanja.

Taj izvor opravdano je smatrati relevantnim s obzirom na to da se podaci uneseni u taj sustav redovito koriste u postupcima napredovanja pojedinaca na radnim mjestima u sustavu visokog obrazovanja i znanosti u Hrvatskoj, koji su radove obavezni unositi u bazu CROSBİ (Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja, NN 28/2017). Autori radove u tu bazu unose sami, koristeći tzv. sustav AAI@EduHr, autentifikacijsku i autorizacijsku infrastrukturu sustava znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

CROSBİ ukupno sadrži 253 613 radova u časopisima, 134 375 ocjenskih radova (završni, diplomski, specijalistički, magistarski radovi i doktorske disertacije) te 114 383 rada u zbornicima sa skupova (CROSBİ, 2025). S ciljem stjecanja uvida u bazu znanja o komunikacijskim znanostima, u sklopu baze CROSBİ korištena je pretraga po ključnim riječima, i to s granama komunikacijskih znanosti, njihovim izvedenicama i subdisciplinama: komunikologija / komunikacija/e / komuniciranje, odnosi s javnošću / odnosi s javnostima, masovni mediji / mediji, novinarstvo / tisak / radio / televizija. Iz pretrage su uklonjeni radovi koji su se pojavljivali više puta jer su istovremeno sadržavali više ključnih riječi, a potom i radovi s ključnim riječima iz drugih područja znanosti koje proizlaze iz pojma “komunikacija” kao što su telekomunikacije, satelitska komunikacija, mikrovalne komunikacije i dr.

Valja upozoriti na ključna ograničenja ovakvog istraživačkog i analitičkog pristupa, koji nipošto ne obuhvaća sve znanstvene i stručne radove koji pripadaju komunikacijskim znanostima te ispušta one koji ne sadrže navedene ključne riječi (npr. publike, javno mnijenje i dr.), iz čega proizlazi da je radova znatno više nego što ova analiza pokazuje. Istovremeno, potrebno je naglasiti kako su rezultati ove analize indikativni te služe kao dobro polazište za još sveobuhvatniju analizu koja bi nesumnjivo rezultirala daleko većim brojem radova.

Nalazi pokazuju da je u bazi CROSBİ evidentirano ukupno 7615 bibliografskih jedinica koje pripadaju komunikacijskim znanostima. Od tog broja ukupno je 514 znanstvenih i stručnih knjiga, 335 autorskih i 209 uredničkih. Evidentirano je i ukupno 2241 ocjenskih radova, među kojima je 187 doktorskih disertacija iz znanstvenog polja “Komunikacijske znanosti”, a može se pretpostaviti kako je u stvarnosti broj ocjenskih radova znatno veći. Na kraju je potrebno dodati kako je u istoj bazi upisano i ukupno 2350 priloga u formi radova; od toga 1792 u časopisima te 558 u zbornicima sa skupova. Kad je u pitanju vrsta radova, evidentirano je ukupno 2238 znanstvenih, od čega je daleko najviše izvornih znanstvenih (CROSBİ, 2025).

Radi stjecanja dodatnog uvida u stručne i znanstvene radove u okviru komunikacijskih znanosti korišten je i drugi izvor, Hrčak – centralni portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa koji nude otvoreni pristup svojim radovima, a čiji je osnivač Sveučilišni računski centar SRCE.

Hrčak je pokrenut 2006. godine i temelji se na otvorenom pristupu radovima (Hrčak, 2021). Za razliku od portala CROSBİ, baza Hrčak pohranjuje isključivo priloge objavljene u domaćim časopisima, a priloge ne evidentiraju njihovi autori, već uredništvo. Valja napomenuti i kako je CROSBİ platforma u koju podatke o publikacijama unose sami autori, pa je opravdano pretpostaviti kako je broj radova u stvarnosti veći od broja unesenih. Povrh toga CROSBİ, za razliku od Hrčaka, sadrži i radove domaćih autora objavljene u inozemnim časopisima i drugim publikacijama, pa je podatke iz obiju baza nužno promatrati kao orijentir, a ne kao egzaktni podatak. Pretraga obaju portala zaključena je s danom 28. veljače 2025. godine.

Pretragom po jednakom ključu kao i baze CROSBİ evidentirano je ukupno 2770 znanstvenih i stručnih radova: 1144 izvorna znanstvena rada, 718 preglednih radova, 410 prethodnih priopćenja i 498 stručnih radova. Udio znanstvenih radova u ukupnom broju jest 82%, a preostalih 18% čine stručni radovi.

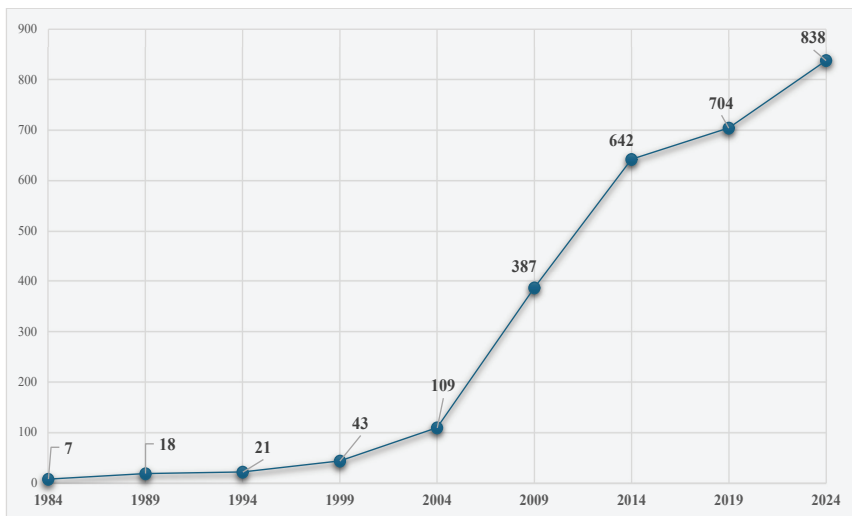
U domaćim znanstvenim časopisima dominiraju radovi na hrvatskom jeziku; čak 2188 radova (70%) objavljeno je na hrvatskom, dok su 893 rada (28%) objavljena na engleskom jeziku. Udio radova objavljenih na ostalim jezicima je gotovo zanemariv.

Uvid u godine objave radova svjedoči o dinamičnom razvoju komunikacijskih znanosti. Najstariji javno dostupan rad u bazi Hrčak koji po svom sadržaju ulazi u ovo znanstveno polje datira iz 1953. godine. Radi se o stručnom radu muzeologa Antuna Bauera (1911.–2000.) pod naslovom “Muzejska propaganda i povremene muzejske izložbe” objavljenom u časopisu *Muzeologija*, koji sadrži ključne riječi “odnosi s javnošću”. Tijekom 1980-ih godina evidentirana su 23 rada, a 1990-ih broj radova gotovo se utrostručio (64). U ovom kontekstu opravdano je napomenuti kako je komunikologija prvi put evidentirana kao znanstvena grana u okviru tadašnjeg znanstvenog polja “Informacijske znanosti” 1997. godine. Početkom 2000-ih godina jasno je vidljiv trend rasta broja publikacija, a 2007. godine prvi put je objavljeno više od stotinu radova.

Nalazi jasno pokazuju eksponencijalni rast broja objavljenih publikacija u okviru komunikacijskih znanosti. Broj objavljenih radova promatranih kroz petogodišnje cikluse kontinuirano raste, pri čemu valja izdvojiti 2021. kao godinu s dosad najvećim brojem objavljenih radova (187). U 2022. i 2023. godini objavljeno je po 170 radova, a podaci za 2024. nisu konačni s obzirom na to da postupak unosa u bazu CROSBİ u trenutku zaključenja ove analize još traje. Grafikon 1. donosi detaljan prikaz broja objavljenih radova kroz petogodišnja razdoblja.

Konačno, broj objavljenih radova opravdano je, u kontekstu definiranja komunikacijskih znanosti u Hrvatskoj, analizirati i kroz publikacije koje su ih u najvećoj mjeri objavljivale. Pretragom po tom ključu u bazi Hrčak, moguće je izdvojiti listu od 20 časopisa koji su objavili najviše radova koji pripadaju znanstvenom polju

Grafikon 1. Prikaz broja objavljenih znanstvenih i stručnih radova iz područja komunikacijskih znanosti u bazi Hrčak od 1984. do 2024.

Izvor: Hrčak (2025).

“Komunikacijske znanosti”. Najviše radova, 146, objavljeno je u časopisu *In Medias Res*, slijede *Medijska istraživanja* sa 122, zatim *Medijske studije* i *Informatologia* sa 110, a listu s više od 100 objavljenih radova zatvara časopis *MediAnali* s dosad objavljena 102 rada. U listu prvih deset časopisa ulaze još i *South Eastern European Journal of Communication* (73 rada), *Communication Management Review* (62 rada), *Mediji, kultura i odnosi s javnostima* (61 rad), *Varaždinski učitelj* (49 radova) te *Hum* (46 radova). Tablica 2. donosi listu 20 časopisa koji su, prema evidenciji baze Hrčak, objavili najveći broj radova iz područja komunikacijskih znanosti.

Tablica 2. Hrvatski znanstveni časopisi s najviše objavljenih radova iz područja komunikacijskih znanosti

Br.	Časopis	Radovi
1.	<i>In Medias Res</i>	146
2.	<i>Medijska istraživanja</i>	122
3.	<i>Informatologia</i>	110
4.	<i>Medijske studije</i>	110
5.	<i>MediAnali</i>	102

6.	<i>South Eastern European Journal of Communication</i>	73
7.	<i>Communication Management Review</i>	62
8.	<i>Mediji, kultura i odnosi s javnostima</i>	61
9.	<i>Varaždinski učitelj</i>	49
10.	<i>Hum</i>	46
11.	<i>Časopis za suvremenu povijest</i>	45
12.	<i>Croatian Journal of Education</i>	42
13.	<i>Filozofska istraživanja</i>	37
14.	<i>Društvena istraživanja</i>	35
15.	<i>Politička misao</i>	33
16.	<i>Bogoslovska smotra</i>	32
17.	<i>Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu</i>	32
18.	<i>Nova prisutnost</i>	31
19.	<i>Vjesnik bibliotekara Hrvatske</i>	30
20.	<i>Market-Tržište</i>	25

Izvor: Hrčak (2025).

6. Zaključak

Cilj ovog rada bio je dati pregled razvoja komunikacijskih znanosti kao znanstvene discipline i kao administrativnog znanstvenog polja u Republici Hrvatskoj. Koristeći narativni pristup definiranju znanstvene disciplinarnosti (Sugimoto i Weingart, 2015), rad je sistematizirao dosadašnje aktivnosti, ali i aktere, te dokazao kako komunikacijske znanosti u Hrvatskoj već dugi niz godina nedvojbeno posjeduju svih pet elemenata disciplinarnosti koji se očekuju od samostalnog znanstvenog polja. Prvo, moguće je izdvojiti i imenovati niz pojedinaca u hrvatskoj akademskoj zajednici koji su svojim radom, istraživanjima, publikacijama i djelima pridonijeli razvoju komunikacijskih znanosti u hrvatskim okvirima. Drugo, rad je identificirao relevantna znanstvena i strukovna udruženja koja su u hrvatskim okvirima dala, a daju i danas, značajnu potporu daljnjem razvoju i u znanstvenom i u strukovnom smislu. Treće, tragom službene dokumentacije i arhivske građe moguće je pratiti administrativnu dinamiku prepoznavanja komunikacijskih znanosti kao relevantnog znanstvenog polja u području društvenih znanosti. Četvrto, činjenica da iznimno velik broj visokih učilišta u Hrvatskoj izvodi komunikacijske studije na svim razinama obrazovanja, od prijediplomske do doktorske, također govori u prilog prepoznavanju vrijednosti i važnosti ove discipline i kroz obrazovni sustav. I na kraju, kao

peti zaključak ovog rada, broj objavljenih i pohranjenih radova domaćih autora, a osobito domaćih publikacija, jasno svjedoči o upadljivom jačanju zanimanja za komunikacijske znanosti u svim segmentima hrvatskog društva, osobito s obzirom na izazove digitalnog društva u kojem živimo. Izgledno je očekivati da će broj znanstvenih i stručnih radova i dalje postojano rasti.

Osim nedvojbenih elemenata disciplinarnosti koje komunikacijske znanosti u Hrvatskoj posjeduju, praksa znanstvenih klasifikacija u svijetu te posebno u najrelevantnijim svjetskim citatnim bazama kao što su Web of Science i Scopus pokazuju kako se administrativni korak osamostaljivanja znanstvenog polja "Komunikacijske znanosti" trebao dogoditi puno ranije.

Unatoč tom ograničenju, zbog kojeg je Hrvatska administrativno kaskala za svjetskim akademskim administrativnim trendovima, nalazi predstavljeni u ovom radu jasno pokazuju kako su se komunikacijske znanosti u Hrvatskoj proteklih desetljeća uspijevale progresivno razvijati kao znanstvena i akademska disciplina usprkos otegotnoj činjenici da nisu imale status zasebnog znanstvenog polja.

Na temelju provedene analize moguće je izdvojiti nekoliko zaključnih zapažanja. Kad je u pitanju administrativno uređenje ove discipline, opravdano je u budućnosti razmotriti uvođenje novih znanstvenih grana, prije svega onih koje se tiču digitalnog komuniciranja. Zahvaljujući brzom razvoju tehnologije, odnosno razvoju i rastu utjecaja društvenih mreža, aplikacija, *online* platformi i umjetne inteligencije, sve više istraživača i istraživanja bave se temama koje se više ne mogu smjestiti u postojeće grane. Zbog toga je klasifikaciju nužno prilagoditi stvarnom okruženju koje obilježavaju revolucionarne promjene u svijetu komunikacija. Upravo se digitalnu transformaciju može izdvojiti kao ključan čimbenik koji će uvelike obilježiti daljnji razvoj komunikacijskih znanosti kao discipline i u svjetskim i u hrvatskim okvirima, i to prije svega u smislu kreiranja, diseminacije, razmjene i korištenja komunikacijskih sadržaja te njihovog utjecaja na pojedince i zajednice.

Rastući utjecaj društvenih mreža, digitalnih komunikacijskih kanala i umjetne inteligencije svakodnevno temeljito mijenja ulogu tradicionalnih medija. Umjesto primarnih izvora informiranja, oni će sve više preuzimati ulogu provjeravatelja činjenica i jamaca vjerodostojnosti informacija. Istodobno, mogućnost brzog i lakog prikupljanja te analize velikih količina podataka omogućit će snažniji fokus stručnjaka u okviru discipline na strateško komuniciranje i donošenje odluka kad su u pitanju sadržaj i forma komunikacija temeljenih na podacima. Također, rastuća moć algoritama i automatiziranih sustava znatno će utjecati na oblikovanje javne percepcije, otvarajući niz novih izazova što će pred komunikacijske znanosti postaviti imperativ odgovaranja na brojna nova pitanja poput etike, regulacije, zaštite privatnosti, suzbijanja dezinformacija te promicanja digitalne i medijske pismenosti.

Svi ti izazovi zahtijevat će intenzivnu suradnju s drugim akademskim disciplinama: različitim područjima tehnologije, sociologijom, psihologijom, pravom i drugima, pri čemu će uloga istraživača iz područja komunikacijskih znanosti biti presudna u oblikovanju budućih inicijativa, osiguravanju društvene relevantnosti te pozicioniranju ove discipline koja u Hrvatskoj nedvojbeno ima izražen identitet, tradiciju, istraživače, institucije i bazu znanja kao jedna od ključnih disciplina društvenih znanosti u digitalnom dobu.

LITERATURA

AAIEduHr (2025)

Braun, T. i Schubert, A. (2003) "A quantitative view on the coming of age of interdisciplinarity in the sciences 1980-1999", *Scientometrics*, 58 (1), str. 183-189.

Car, V. (2009) "Juraj Mirko Mataušić (ur.): Komunikacijske znanosti: Znanstvene grane i nazivlje, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007", *Politička misao*, 46 (2), str. 218-222.

Cobley, P. (2008) "Communication: definition and concepts" u W. Donsbach (ur.) *International encyclopedia of communication, Vol. II*. Malden, MA: Blackwell, str. 660-666.

Cobley, P. i Schulz, P. J. (2013) "Introduction" u P. Cobley i P. J. Schulz (ur.) *Theories and Models of Communication*. Göttingen: De Gruyter Mouton, str. 1-15.

Cooren, F. (2012) "Communication theory at the center. Ventriloquism and the communicative constitution of reality", *Communication Theory*, 62 (1), str. 1-20.

CROSBİ (2025) *Hrvatska znanstvena bibliografija*. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr:8443/> (pristupljeno: 25. veljače 2025.).

De Burgh, H. (2003) "Skills are not enough", *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 4 (1), str. 95-112. Dostupno na: doi:10.1177/1464884903004001484 (pristupljeno 20. veljače 2025.).

Djeca medija (2025) *Opis projekta*. Dostupno na: <https://djecamedija.org/opis-projekta/> (pristupljeno 23. veljače 2025.).

DKMK.hr (2025) *Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu*. Dostupno na: <https://dkmk.hr> (pristupljeno 23. veljače 2025.).

Donsbach, W. (2006) "The identity of communications research", *Journal of Communication*, 56, str. 437-448.

Eadie, W. F. i Goret, R. (2013) "Theories and models of communication: foundations and heritage" u P. Cobley i P. J. Schulz (ur.) *Theories and Models of Communication*. Göttingen: De Gruyter Mouton, str. 17-36.

- Fakultet političkih znanosti (2021) *Prijedlog uspostave novog znanstvenog polja u znanstvenom području društvenih znanosti pod nazivom "Medijske i komunikacijske znanosti"* Nacionalnom vijeću za znanost, visoko obrazovanje tehnološki razvoj, poslano 15. veljače 2021. [Dopis].
- Grbeša, M., Skoko, B. i Bebić, D. (2022) "Strateško komuniciranje u Hrvatskoj: razvoj područja, akteri i teme", *Politička misao*, 59 (2), str. 239-266. Dostupno na: <https://doi.org/10.20901/pm.59.3.08>
- Harlow, R. F. (1976) "Building a Public Relations Definition", *Public Relations Review*, 2, str. 34-42.
- HINA (2000) *GS: Hrvatska u europskoj konfederaciji za odnose s javnošću*. Dostupno na: <https://www.hina.hr/vijest/7078173> (pristupljeno 24. veljače 2025.).
- HINA (2002) *Predstavljen prvi PR priručnik u Hrvatskoj*. Dostupno na: <https://www.hina.hr/vijest/6883122> (pristupljeno 24. veljače 2025.).
- HND (2025) *Hrvatsko novinarsko društvo*. Dostupno na: <https://www.hnd.hr> (pristupljeno: 25. veljače 2025.).
- Holland, G. A. (2008) "Information science: an interdisciplinary effort", *J. Doc.*, 64 (1), str. 7-23.
- HRČAK (2021) *O Hrčku*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/o-hrcku> (pristupljeno 16. veljače 2025.).
- Hrvatska enciklopedija (2024) "Komunikacijska znanost". Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/komunikacijska-znanost> (pristupljeno 14. prosinca 2024.).
- Hrvatska enciklopedija (2025a) "Pavao Novosel". Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/novosel-pavao> (pristupljeno 22. veljače 2025.).
- Hrvatska enciklopedija (2025b) "Mario Plenković". Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/plenkovic-mario> (pristupljeno 22. veljače 2025.).
- Hrvatsko komunikološko društvo (2022) *Statut*.
- HUOJ (Hrvatska udruga za odnose s javnošću) (2025a) *O nama*. Dostupno na: <https://www.huoj.hr/o-nama/> (pristupljeno 23. veljače 2025.).
- HUOJ (2025b) *KOMferencija*. Dostupno na: <https://www.huoj.hr/projekti/komferencija/> (pristupljeno 23. veljače 2025.).
- HUOJ (2025c) *Grand Prix*. Dostupno na: <https://www.huoj.hr/projekti/grand-prix/> (pristupljeno 24. veljače 2025.).
- Jiménez, L. G. i Guillem, S. M. (2009) "Does communication studies have an identity? Setting the bases for contemporary research", *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, 1 (1), str. 15-27. Dostupno na: doi:10.1386/cjcs.1.1.15/1 (pristupljeno 19. veljače 2025.).

- Jugo, D., Borić, S. i Preselj, V. (2009) "Analiza razvoja odnosa s javnošću u Hrvatskoj od 2003. do 2009. i projekcija budućih trendova", *Međunarodne studije*, 12 (3/4), str. 37-52.
- Klaić, B. (2002) *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Klyukanov, I. E. (2022) *Communication: A House Seen from Everywhere*. New York: Berghahn.
- Krishnan, A. (2009) *What are academic disciplines? Some observations on the disciplinary vs. interdisciplinarity debate*. Southampton: University of Southampton, NCRM.
- Kunczik, M. (2006) *Odnosi s javnošću: koncepti i teorije*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Leinert Novosel, S. (2012) *Komunikacijski kompas*. Zagreb: Plejada.
- Livingstone, S. (2009) "On the mediation of everything. ICA Presidential address 2008", *Journal of Communication*, 59 (1), str. 1-18.
- Malović, S. (2005) *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden Marketing.
- Malović, S. (2014) "Masovno komuniciranje" u S. Malović i dr. (ur.) *Masovno komuniciranje*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga, str. 43-136.
- Mataušić, M. (2007) "Komunikacijske znanosti. Definicije i područje istraživanja" u Juraj Mirko Mataušić (ur.) *Komunikacijske znanosti: Znanstvene grane i nazivlje*. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, str. 9-36.
- McNair, B. (2013) "ERA 2012: Worrying picture of the state of the field", *Australian Journalism Review*, 35 (1), str. 15-18.
- MH (2025a) *O Matici hrvatskoj*. Dostupno na: <https://www.matica.hr/omatici/>, (pristupljeno 26. veljače 2025.).
- MH (2025b) *Komunikološka škola Matice hrvatske*. Dostupno na: <https://www.matica.hr/komunikoloska.skola/> (pristupljeno: 26. veljače 2025.).
- Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2025) *Registar udruga RH*. Dostupno na: <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge> (pristupljeno 19. veljače 2025.).
- O'Boyle, N. (2022) *Communication Theory for Humans: Communicators in a Mediated World*. London: Palgrave MacMillan.
- OECD (2007) *Revised Field of Science and Technology (FOS) Classification in the Frascati Manual*. Dostupno na: <https://web-archiv.oecd.org/2012-06-15/138575-38235147.pdf> (pristupljeno 28. veljače 2025.).
- Peruško, Z. (2011) "Što su mediji?" u Z. Peruško (ur.) *Uvod u medije*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo Zagreb, str. 15-40.
- Peruško, Z. i Vozab, D. (2014) "Povijest komunikacijskih i medijskih studija u Hrvatskoj: *Politička misao* u komparativnoj perspektivi", *Politička misao*, 51 (1), str. 133-170.

- Pooley, J. (2006) "Fifteen pages that shook the field: Personal influence, Edward Shils, and the remembered history of mass communication research", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 608, str. 130-156. Dostupno na: doi:10.1177/0002716206292460 (pristupljeno 12. veljače 2025.).
- Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja (1997) *Narodne novine*, 29/1997. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_03_29_425.html (pristupljeno 23. veljače 2025.).
- Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (2017) *Narodne novine*, 28/2017. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_28_652.html (pristupljeno 21. veljače 2025.).
- Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama (2008) *Narodne novine*, 78/2008. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_78_2563.html (pristupljeno 25. veljače 2025.).
- Pravilnik o znanstvenim i interdisciplinarnim područjima, poljima i granama te umjetničkom području, poljima i granama (2024) *Narodne novine*, 2/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_01_3_69.html (pristupljeno 22. veljače 2025.).
- Price, S. (1994) *Media Studies*. London: Pitman.
- Reitze, H. i Ridder, C.-M. (2006) *Massenkommunikation VII – eine Langzeitstudie zur Mediennutzung und Medienbewertung 1964-2005*. Baden-Baden: Schriftenreihe Media Perspektiven.
- Rosengren, K. E. (2000) *Communication: an introduction*. London, Thousand Oaks: Sage.
- Samovar, L. A., Porter, R. E., McDaniel, E. R. i Roy, C. S. (2017) *Communication between Cultures*, 9. izd. Boston: Cengage Learning.
- Sapunar, M. (2004) *Osnove znanosti o novinarstvu*, 4. izd. Zagreb: ITG.
- Scopus (2025) *What is the complete list of ASJC subject areas in Scopus?*. Dostupno na: https://service.elsevier.com/app/answers/detail/a_id/15181/supporthub/scopus/ (pristupljeno 3. ožujka 2025.).
- Serenko, A. i Bontis, N. (2013) "Investigating the current state and impact of the intellectual capital academic discipline", *Journal of Intellectual Capital*, 14 (4), str. 476-500.
- Simonson, P. i. Park, D. W. (2016) *The international history of communication study*. New York: Routledge.
- Skoko, B. (2005) *Hrvatska: identitet, imidž, promocija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Splichal, S. (2001) "Journalism and Journalists" u N. J. Smelser i P. B. Baltes (ur.) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Oxford: Pergamon, str. 8000-8004.
- SRCE (2023) *Informacijska podrška sustavu znanosti*. Dostupno na: <https://www.srce.unizg.hr/croris> (pristupljeno 24. veljače 2025.).

- Sugimoto, C. R. i Weingart, S. (2015) "The kaleidoscope of disciplinarity", *Journal of Documentation*, 71 (4), str. 775-794.
- Sveučilište u Zagrebu (2025) *Stanfordska lista – među najutjecajnijim hrvatskim znanstvenicima gotovo polovica sa Sveučilišta u Zagrebu*. Dostupno na: <https://www.unizg.hr/nc/vijest/article/stanfordska-lista-medu-najutjecajnijim-hrvatskim-znanstvenicima-gotovo-polovica-sa-sveucilist/> (pristupljeno 19. veljače 2025.).
- Tkalac Verčić, A. (2016) *Odnosi s javnošću*. Zagreb: Hrvatska udruga za odnose s javnošću.
- Tomić, Z. (2008) *Odnosi s javnošću: teorija i praksa*. Zagreb – Sarajevo: Synopsis.
- Tomić, Z. (2016) *Odnosi s javnošću: teorija i praksa*, II. dopunjeno i izmijenjeno izdanje. Zagreb – Sarajevo: Synopsis.
- Upisnik studijskih programa (2025) Dostupno na: <https://hko.srce.hr/usp/index> (pristupljeno 5. ožujka 2025.).
- Valenza, R. (2009) *Literature, Language, and the Rise of the Intellectual Disciplines in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van den Besselaar, P. i Heimeriks, G. (2001) "Disciplinary, multidisciplinary, interdisciplinary – concepts and indicators", paper for the 8th Conference on Scientometrics and Informetrics, presented at the ISSI2001, Sydney.
- Waisbord, S. (2019) *Communication: A Post-Discipline*. Cambridge: Polity Press.
- Web of Science (2025) *Research Areas (Categories / Classification)*. Dostupno na: <https://webofscience.help.clarivate.com/en-us/Content/research-areas.html?Highlight=research%20areas> (pristupljeno 16. veljače 2025.).
- Weiner, R. (1996) *Webster's New World Dictionary of Media and Communications*. New York: MacMillan.
- Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (2022) *Narodne novine*, 119/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html (pristupljeno 18. veljače 2025.).
- Zelenika, R. (1998) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
- Zelenika, R. i Zelenika, S. (2006) "Klasifikacija znanosti u fokusu metodologije i tehnologije znanstvenoga istraživanja", *Pomorski zbornik*, 44 (1), str. 11-40.
- Zrimšek, P. (1972) "Obrazovanje novinara", *Politička misao*, 9 (4), str. 357-361.
- Žepić, M. (2000) *Latinsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.

Damir Jugo, Zdeslav Milas, Filip Marinović

COMMUNICATION SCIENCES AS A SCIENTIFIC DISCIPLINE
IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

With the adoption of the 2024 Ordinance on Scientific and Interdisciplinary Areas, Fields, and Branches (*Official Gazette*, 3/24), Communication Sciences were formally established as an independent scientific field within the social sciences in Croatia. This recognition reflects the long-term development of a dynamic, methodologically diverse discipline shaped by shifts in the media and communication landscape. Using a narrative approach to disciplinary identity (Sugimoto & Weingart, 2015), the paper explores the institutional development of communication sciences in Croatia through key actors, scientific associations, educational structures, administrative processes, and scientific production. Emphasis is placed on the importance of establishing communication sciences as a field that enhances research capacity and the international visibility of Croatian academia. In the context of digital transformation, with emerging platforms and social media, new methodological and theoretical frameworks are required, reinforcing the need for systematic study and continued growth of the discipline.

Keywords: Communication Sciences, Social Sciences, Disciplinary, Disciplinary Classification

Damir Jugo, izvanredni profesor, Sveučilište Algebra Bernays.

E-mail: damir.jugo@bernays.hr

Zdeslav Milas, mr. sc., Sveučilište Algebra Bernays.

E-mail: zdeslav.milas@bernays.hr

Filip Marinović, mag. rel. publ., Sveučilište Algebra Bernays.

E-mail: filip.marinovic@bernays.hr